

Barnafödandet

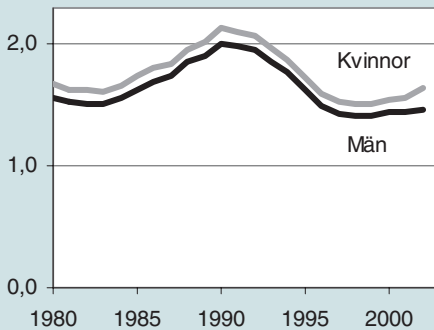
Den svenska fruktsamheten sjönk under 1990-talet från att ha varit en av Europas högsta, 2,1 barn per kvinna år 1990, till en för Sverige rekordlåg nivå om 1,5 år 1999. Nedgången i fruktsamheten berodde främst på att kvinnor som var under 30 år gamla väntade med att föda sitt första barn tills de blivit äldre.

Sedan 1999 har fruktsamheten ökat och hade år 2002 nått en nivå av 1,65 barn per

kvinna. Andelen som får ett första barn har ökat igen. Det beror på att de kvinnor som valde bort barn nu nått den ålder där de blivit etablerade på arbetsmarknaden och tycker det är lämpligt att skaffa barn. Under 2002 ökade förstabarnsfruktsamheten i alla åldrar. Ökningen var emellertid marginell för dem som var under 27 år och betydande i åldrarna 30–35 år.

Summerad fruktsamhet 1980-2002

Medelantalet barn

Flera studier visar att det sedan början av 1980-talet finns ett positivt samband mellan barnafödande och konjunktur. Konjunkturen påverkar i huvudsak åldern för första barnets födelse. I slutet av 1980-talet var det högkonjunktur och barnafödandet ökade. Lågkonjunkturen i början av 1990-talet gjorde

att speciellt yngre kvinnor och män fick allt svårare att etablera sig på arbetsmarknaden och allt fler började studera. Eftersom föräldrapenningens storlek beror på inkomsten är det mindre fördelaktigt att skaffa barn under studietiden då inkomsten är låg. De flesta väntar med barn tills de är fast förankrade på arbetsmarknaden. Mellan 1990 och 2002 ökade medelåldern för förstagångsmödrarna från 26,1 till 28,6 år. Ökningen för

förstagångsfäderna var likartad men de är i genomsnitt omkring 2,5 år äldre än förstagångsmödrarna. Bland Sveriges kommuner hade Ekerö, Lidingö, Vaxholm och Danderyd den högsta medelåldern vid första barnets födelse. Den var mellan 31 och 32 år 2002.

Antalet födda barn i Sverige 1998–2002

År	Antalet första barn	Antalet andra barn	Antalet tredje barn	Antalet fjärde eller fler barn	Totalt antal födda barn
1995	41 086	37 787	16 565	7 984	103 422
1996	38 848	34 863	14 471	7 085	95 267
1997	37 007	33 248	13 494	6 753	90 502
1998	36 619	33 204	13 179	6 028	89 030
1999	37 009	32 227	13 023	5 912	88 171
2000	39 417	31 746	13 135	6 143	90 441
2001	40 394	32 323	12 828	5 921	91 466
2002	43 205	33 939	12 864	5 813	95 815

Cirka 80 procent av dem som föder ett första barn föder också ett andra barn inom 10 år. Ett ökande antal första barn medför därför att man efter ett par år också kan vänta sig ökad andel andra barn. Vi kan därför förvänta oss att den summerade fruktsamheten kommer att fortsätta att stiga ett par år framöver när de som idag föder sitt första barn får sina andra och eventuellt fler barn. Konjunkturen påverkar beslutet att föda tre eller fler barn mer än det andra barnet. Under perioder med högt barnafödande föds fler barn med ordningsnummer över två.

I en situation då många börjar tänka på att skaffa barn först i 30-årsåldern kan man förvänta sig att barnlösheten kommer att stiga eftersom en del inte kommer att hinna förverkliga sin önskan om barn.

Låga fruktsamhetstal är inte enbart en svensk företeelse. Barnafödandet har minskat i hela världen. I en del europeiska länder t.ex. Spanien, Grekland och Italien är den summerade fruktsamheten under 1,3 barn per kvinna, medan den i våra närmaste grannländer såsom Norge, Danmark och Finland är strax över 1,7.

Fruktsamhet samt medelålder vid första barnets födelse år 2001 för kvinnor inom EU och de 10 kandidatländerna

Länder med lägst fruktsamhet			Länder med högst fruktsamhet		
Land	Summerad fruktsamhet 2001	Medelålder första barnet 2001	Land	Summerad fruktsamhet 2001	Medelålder första barnet 2001
Tjeckien	1,1	25,3	Finland	1,7	27,5
Slovakien	1,2	24,3	Danmark	1,7	27,4
Lettland	1,2	24,6	Cypern	1,8	26,3
Slovenien	1,2	26,7	Frankrike	1,9	28,7
Italien	1,2	28,0	Irland	2,0	28,0

Anm. Fruktsamhet för Cypern avser år 2000. Medelåldern för Italien avser år 1995, Frankrike 1999 och Danmark 1995.

Källa: Europarådet. Recent demographic developments in Europe 2002

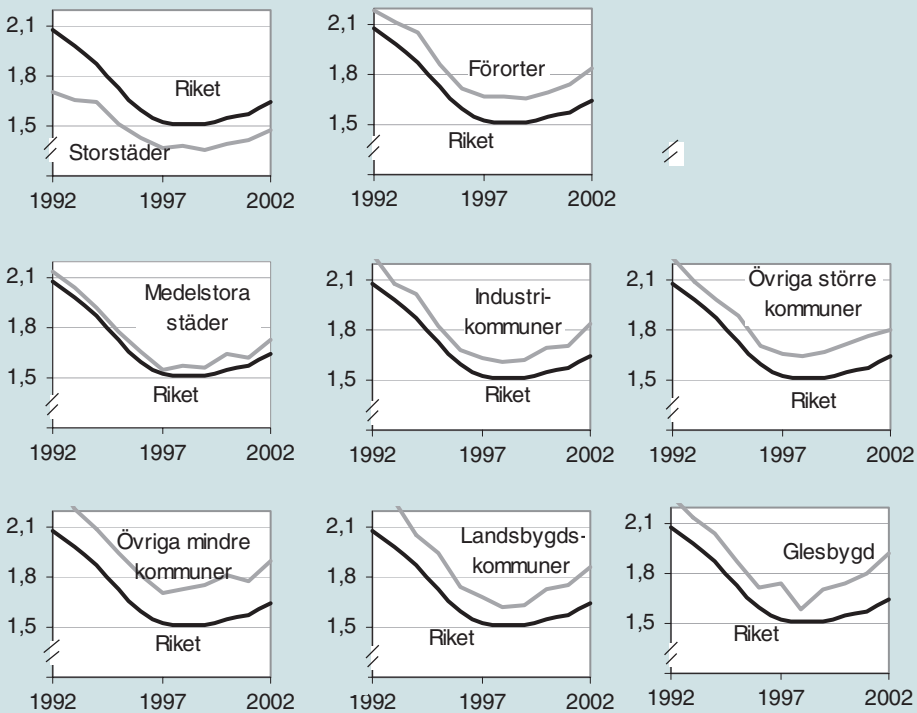
Barnafödandet i regionerna

Om man jämför olika kommungrupper visar sig fruktsamheten vara högre än för riket överallt utom i storstäder och större städer. Hög fruktsamhet är det framförallt i mindre kommuner och i landsbygds- och glesbygdskommuner. År 2002 hade Sverige en fruktsamhet på 1,65 barn per kvinna. I Storstäderna Stockholm, Göteborg och

Malmö föddes 1,48 barn per kvinna och andra större städer 1,55, vilket är betydligt lägre än i andra delar av landet. I landsbygds-, glesbygds- och övriga mindre kommuner har fruktsamheten ökat mest de senaste åren. I dessa kommuner var fruktsamheten relativt hög år 2002, omkring 1,9 barn per kvinna.

Fruktsamhetsutvecklingen 1990-2002 för olika kommungrupper

Barn per kvinna

Fruktsamhetsuppgången började i landsbygds- och glesbygdskommuner mellan 1998 och 1999. Ett år senare ökade fruktsamheten också i städer och större kommuner.

I de kommungrupper där fruktsamheten är hög föds inte så många barn. Endast 10 procent av alla barn föds i kommungrupper

där fruktsamheten är högre än 1,9. Det beror på att få kvinnor i fruktsam ålder bor i glesbygd, landsbygd eller övriga mindre kommuner. De kvinnor som bor kvar föder emellertid barn i högre grad än andra. Nästan hälften av alla barn föds i storstäderna och större städer där fruktsamheten är förhållandevis låg.

Antalet födda barn i olika kommungrupper år 2002		
Kommungrupp	Antal	Procent
Storstäder	19 408	20
Förorter	16 320	17
Större städer	25 555	27
Medelstora städer	12 383	13
Industri	7 130	7
Övriga större kommuner	5 957	6
Övriga mindre kommuner	3 872	4
Landsbygd	3 352	4
Glesbygd	1 838	2
Riket	95 815	100

I storstäder och förorter är medelåldern vid första barnets födelse högst. Kommuner som domineras av högskoleutbildade har mycket hög medelålder vid första barnets födelse. I industrikommuner, där många kan etablera sig i arbetslivet utan längre studier, är den lägst. År 2002 var kvinnor som bodde i Stockholm, Göteborg och Malmö i genomsnitt närmare 30 år när de fick sitt första barn. Männen var två år äldre. Kvinnorna i industrikommunerna var nästan tre år yngre än storstadskvinnorna vid första barnets födelse. Förstagångsfäder som bodde i industrikommuner var ca två år yngre än förstagångsfäder i storstäderna.

Av alla kommuner var det i glesbygdskommunen Pajala som kvinnor hade den högsta fruktsamheten med i medeltal 2,5

barn per kvinna. Männen i Pajala hade en fruktsamhet omkring 1,4 barn per man. Att det skiljer så mycket beror på att det råder kvinnounderskott i Pajala. På 100 kvinnor i fruktsam ålder finns cirka 130 män. Universitetsstaden Umeå hade den lägsta fruktsamheten, 1,3 barn per kvinna. I universitetsstäder där könsfördelningen är ganska jämn är fruktsamhetstalen ungefär lika för män och kvinnor. Den genomsnittliga fruktsamheten är beräknad för perioden 2000 till 2002. Många glesbygdskommuner har ojämn könsfördelning och en hög fruktsamhet för kvinnor. Kvinnor som bor kvar i glesbygd och är i fruktsam ålder föder barn i mycket högre utsträckning än kvinnor som bor i eller flyttat till storstäder och mellanstora städer.

Fruksamhet 2000–2002 samt medelålder vid första barnets födelse år 2002 för kvinnor efter kommun

Kommuner med högst fruktsamhet			Kommuner med lägst fruktsamhet		
Kommun	Summerad fruktsamhet 2000–2002	Medelålder första barnet 2002	Kommun	Summerad fruktsamhet 2000–2002	Medelålder första barnet 2002
Vilhelmina	2,2	25,5	Umeå	1,3	28,5
Malå	2,2	26,7	Karlstad	1,4	28,7
Flen	2,3	26,8	Uppsala	1,4	29,3
Åsele	2,4	24,1	Lund	1,4	29,7
Pajala	2,5	26,4	Solna	1,4	30,7

Kvinnors medelålder vid första barnets födelse

- 28 till 32 (99)
- 27 till 28 (107)
- 24 till 27 (83)

